

TİGRAY VE NAHDA SORUNLARI KISKACINDA ETİYOPYA

Dr. Serhat Orakçı

Referans için: Orakçı, Serhat. "Tigray ve Nahda Sorunları Kiskacında Etiyopya". İNSAMER Analiz. 26.07.2021.

 Analiz

Yedi sekiz aylık askerî bir operasyonun ardından Etiyopya devleti Tigray bölgesinde tek taraflı ateşkes (unilateral ceasefire) ilan ettiğini duyururken devletle çatışma içine giren The Tigray Peoples Liberation Front (TPLF) güçleri, Tigray bölgesindeki bölgesel başkent Mekelle'nin kontrolünü yeniden ele geçirdiğini açıkladı. Dahası TPLF güçleri Tigray bölgesindeki askerî başarılarının ardından Amhara bölgesine doğru da askerî harekâta geçebileceklerinin sinyallerini vermeye başladı. Hükmet güçleri ise TPLF'yi nötralize etmek için her an daha geniş çaplı bir askerî operasyon başlatabilir. Bu sıcak

gelişmeler Etiyopya'nın kuzey bölgelerinde bir süre daha çatışma ortamının devam edeceğine işaret ederken bu durumun Tigray'a yakın Afar ve Amhara bölgelerinde yeni etnik çatışmalar doğurmasından korkuluyor.

Afrika kıtasındaki etnik bölgesel sorunların doğası ve sonuçları göz önünde bulundurulduğunda Tigray sorununun Etiyopya için ciddi bir bölgesel meseleye dönüştüğünü söylemek abartı sayılmaz. Tigray bölgesinin Etiyopya'dan kopuşu ya da TPLF güçlerinin yeniden Addis Ababa'ya ilerleyerek iktidarı ele geçirme arayışına

girmesi gibi senaryoların yanında elbette Etiyopya hükümeti ile TPLF'nin masaya oturma ihtimali de olasılıklar arasında yer almakta. Ancak iki tarafın yaptığı açıklamalardan masada anlaşma ihtimalinin şimdilik kısa vadede pek mümkün olmadığı da anlaşılıyor.

Tigray bölgesindeki askerî operasyonlarla ilgili ciddi bir bilgi kirliliği de söz konusu. Özellikle sosyal medya üzerinden manipülasyonlar yapılırken geçtiğimiz hafta Türk TB2 SİHA'larının TPLF'ye karşı yürütülen mücadelede Etiyopya askerî güçlerince kullanıldığı yönünde sosyal medyada çok fazla paylaşım yapıldı. Bölgeyi iyi bilen tecrübeli gazeteci Martin Plaut'un paylaştığı sosyal medya iddiasına göre, Addis Ababa'da 10 Bayraktar TB2 SİHA'sının montajı Türk mühendislerce gerçekleştirilmiş. Ne var ki TPLF'ye yakın kaynakların paylaştığı bu haber sonrası konuya ilişkin Türkiye'nin Addis Ababa büyükelçiliği twitter hesabı üzerinden yaptığı açıklamada bu haberi yalanladı. Geçtiğimiz aylarda da Türk füzelerinin Mısır ve Sudan ile anlaşmazlığa yol açan Nahda Barajı'nı korumak için konuşlandırıldığı yönünde yalan haberler sosyal medyada yer almıştı.

Tigray bölgesine ilişkin bir diğer önemli husus ise burada yaşanan insani kriz. Etiyopya'nın komşusu Sudan'ı da yakından ilgilendiren krizde çok sayıda kişi

yerinden olurken bölgeye insani yardım ulaştırılmasında da sorunlar yaşanıyor. Şu ana kadar yaklaşık 78.000 civarında insan Tigray bölgesinden Sudan'a geçerek sınır hattında yeni kurulan mülteci kamplarına sığındı. Tigray bölgesinde milyonlarca kişinin insani yardıma ihtiyaç duyduğu çeşitli kurumlar tarafından paylaşılan bilgiler arasında. Bu bölgede kötüleşen insani vaziyet Sudan üzerinde de belirli bir baskı oluşturuyor. Ancak bu durum aynı zamanda Etiyopya devleti üzerinde uluslararası kamuoyunun artan baskısına yol açıyor.

Etiyopya Başbakanı Abiy Ahmed hükümetinin karşı karşıya olduğu bir diğer önemli sorun ise Nahda Barajı'nın dolum prosedürü nedeniyle Sudan ve Mısır ile yaşanan diplomatik gerilim. Konsensüse varmadan barajın dolumunda ikinci aşamaya geçilmesiyle Etiyopya, başta Mısır ve Sudan'ın tepkilerine maruz kalırken bölgede ciddi bir diplomatik mücadele de başladı. Mısır ve Sudan Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne çözüm için başvururken Etiyopya uzlaşma çağrılarını pek kulak asmadan dolum sürecini devam ettirme arayışı içinde, dolayısıyla barajın dolumunu geciktirecek diplomatik yollara girmek istemediğinin de sinyallerini veriyor.

Bu arada Etiyopya, bu iki önemli sorunun gölgesinde bir genel seçim de gerçekleştirdi. Etiyopya Ulusal Seçim Komisyonu'nun

açıkladığı sonuçlara göre Abiy Ahmed tarafından kurulan Refah Partisi (Prosperity Party) 436 sandalyeden 410'unu alarak mecliste çoğunluğu sağladı. Bu sonuçlar, önümüzdeki beş yılda Başbakan Abiy Ahmed'in iktidar koltuğunda oturmaya devam edeceğine ama sorunların büyüklüğüne bakıldığında bu beş yıllık sürenin hiç de rahat geçmeyeceğine işaret ediyor.

Son zamanlarda Afrika Birliği'nin merkez ülkesi Etiyopya'nın karşılaştığı sorunlar ve bu sorunların çözümünde gösterilen yaklaşım dolayısıyla Nobel ödüllü Abiy Ahmed ciddi eleştirilere maruz kalıyor. Tigray sorununda doğrudan askerî müdahale seçeneğinin kullanılması ve bunun büyük bir insani krize yol açılması; ayrıca Nahda Barajı meselesinde Mısır ve Sudan ile anlaşma sağlanmadan baraj dolum prosedürünün başlatılması, pek çok cephede ciddi tepkilere yol açtı ve Abiy Ahmed'in imajı birkaç yıl öncesine göre oldukça radikal biçimde dönüştü.

Uluslararası tepkileri dindirmek isteyen Etiyopya'nın dış politikada Rusya ve İsrail gibi aktörlerle iş birliğini arttırma yönündeki manevralarına da şahit olmaktadır. Mısır'dan Etiyopya'ya uzanan hat üzerindeki gerilimler esasında Afrika dışı aktörlere yeni müdahaleler için alan açmakta. Afrika kıtasında nüfuzunu arttırmak isteyen aktörler için bu durum elverişli ama risklerle

dolu bir zemin teşkil ediyor. Bugünlerde Etiyopya ile yoğun ilişki içine girmek, ister istemez Tigray ve Nahda meselesinde Etiyopya tezlerine destek vermek şeklinde yorumlandığı için Tigray'daki gelişmeler, Sudan ve Mısır'ın tepkisine yol açıyor.

Etiyopya'nın müttefik arayışında son zamanlarda ilgi duyduğu ülkelerden biri de Türkiye kesinlikle. Nahda krizinde çevredeki Arap ülkelerinin Mısır ve Sudan'a destek verdiğini gözlemleyen Etiyopya, bu konuda en azından Türkiye'nin desteğini almak istiyor. Her ne kadar Erdoğan ve Abiy Ahmed henüz hiç yüz yüze görüşme gerçekleştirilmemiş olsalar da Etiyopya-Türkiye iş birliğinin derinleştirilmesi bir süredir dile getirilen bir konu. Geçtiğimiz hafta Oromiya eyaletinde bulunan FETÖ iltisaklı Alemgana Okulları'nın Maarif Vakfı'na devredilmesi de Etiyopya'nın Türkiye ile ilişkilerini geliştirmek istediğinin somut bir işareti olarak yorumlanmaya müsait bir gelişme. Zaten bir süredir Etiyopya'nın Ankara büyükelçiliği de bu konuda yoğun diplomasi trafiği yürütmekte. Ne var ki Nahda Barajı'nın dolumunun en az 5-7 yıl gibi bir süreyi içerdiği ve Tigray sorununun da kısa vadede çözülecek gibi durmadığı düşünülecek olursa Etiyopya ile ilişkilerini geliştiren aktörlerin Etiyopya'yla ilgili iç ve dış dinamikleri de dikkate alması gerektiği unutulmamalı.

Son Notlar

1. Martin Plaut, “Breaking: Turkish drones reportedly being constructed in Addis”, Eritrea Hub, 14.07.2021, <https://eritreahub.org/breaking-turkish-drones-reportedly-being-constructed-in-addis>
2. Lisa Schlein, “Un Agencies Warn of Worsening Humanitarian Catastrophe in Tigray”, VOA News, 01.07.2021, <https://www.voanews.com/africa/un-agencies-warn-worsening-humanitarian-catastrophe-tigray>
3. Türkiye Maarif Vakfı, “Türkiye Maarif Vakfı, Etiyopya’nın Oromiya eyaletindeki FETÖ okullarını devraldı”, 16.07.2021, <https://nj.maarifschool.org/post/7-turkiye-maarif-vakfi-etiyopyanin-romiya-eyaletindeki-feto-okullarini-devraldi-1673?lang=tr>